

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет економіки та управління

(назва інституту, факультету, коледжу)

Кафедра фінансів

(назва кафедри, циклової комісії)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи _____ (Жильцов О.Б.)
« 05 » « 09 » _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фінанси

(повна назва навчальної дисципліни за навчальним планом)

для студентів

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

(шифр і назва спеціальності (тей))

освітнього рівня

першого (бакалаврського)

(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми

072.00.01 Фінанси і кредит

(шифр і назва освітньої програми)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти

Програма 05.09/22
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2022 р.

Київ – 2022

Розробники:

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів Краус
Наталія Миколаївна

Викладачі:

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів Краус
Наталія Миколаївна

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри фінансів
Протокол №1 від 1.09.2022

Завідувач кафедри

Сосновська О.О.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником
освітньої програми 072 Фінанси, банківська справа та страхування)
(назва освітньої програми)

___ . ___ . 20 ___ р.

Керівник освітньої програми

Сосновська О.О.

Робочу програму перевірено

___ . ___ . 20 ___ р.

Заступник декана

Казак О.О.

Пролонговано:

на 20 __ /20 __ н.р. _____ (підпис) (ПІБ), « ___ » ___ 20 __ р., протокол № ___

на 20 __ /20 __ н.р. _____ (підпис) (ПІБ), « ___ » ___ 20 __ р., протокол № ___

на 20 __ /20 __ н.р. _____ (підпис) (ПІБ), « ___ » ___ 20 __ р., протокол № ___

на 20 __ /20 __ н.р. _____ (підпис) (ПІБ), « ___ » ___ 20 __ р., протокол № ___

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	8 кредитів / 240 годин	
Курс	1	
Семестр	2	
Кількість змістових модулів з розподілом:	7	
Обсяг кредитів	8	
Обсяг годин, в тому числі:	240	
Аудиторні	50л/48п	
Модульний контроль	14	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	98	
Форма семестрового контролю	екзамен	

Метою вивчення навчальної дисципліни «Фінанси» є формування базових знань з теорії фінансів, засвоєння закономірностей їх функціонування на макро- і мікрорівнях як теоретичної основи фінансової політики і розвитку фінансової системи.

Завдання:

- розкриття сутності, функцій та ролі фінансів у ринковій економіці;
- обґрунтування закономірностей еволюційного розвитку фінансів;
- формування теоретичних основ державних, корпоративних і міжнародних фінансів;
- виявлення закономірностей та панівних тенденцій функціонування та розвитку фінансової системи держави;
- визначення й систематизування закономірностей у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів підприємницької діяльності та домогосподарств і використання цих закономірностей у практиці фінансової роботи;
- виявлення можливих напрямів впливу фінансів на суспільний прогрес і ролі фінансів в системних трансформаціях ринкового економічного базису;
- обґрунтування заходів, що забезпечують використання фінансів як одного з дійових важелів економічної політики держави;
- виявлення глобальних ризиків та загроз функціонування сучасної світової фінансової системи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- соціально-економічну сутність, функції і функції фінансів;
- склад державних органів оперативного управління фінансами;
- характеристику бюджетної системи України, склад доходів та видатків;
- характеристику податкової системи України, склад, функції податків;
- економічна сутність державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту;

- характеристику фінансової звітності підприємства;
- послідовність операцій при проведенні аналізу фінансового стану підприємства;
- сутність фінансів господарських суб'єктів і принципи їх організації;
- фондовий ринок та фінансові інструменти;
- кредитування, кредитні та платіжні системи;
- валютні системи, валютний ринок та валютні операції, міжнародні розрахунки;

вміти:

- об'єктивно оцінювати економічні процеси та фінансову політику держави;
- аналізувати фінансові відносини в суспільстві;
- розуміти тенденції розвитку фінансових відносин та їх особливості у сфері державних фінансів та фінансів суб'єктів господарювання;
- знати та вміти застосовувати найбільш поширені інструменти валютного ринку;
- розраховувати обсяг зовнішнього та внутрішнього боргу за допомогою боргових інструментів;
- виявляти недоліки і переваги діючого фінансового механізму;
- швидко опанувати зміни, які відбуваються у світовій фінансовій системі.

Програмні компетентності:

ЗК-1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5 Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК-6 Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК-7 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-11 Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності).

ЗК-14 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства та основи розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ФК-1 Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

ФК-2 Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ФК-3 Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ФК-5 Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

Програмні результати навчання:

ПР-1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами та різних рівнях економічних систем.

ПР 2. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР 3. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР 5. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР-6. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР-7. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

ПР-8. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР-9. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.

ПР-14. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР-15. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР 17. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР-20. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР 21. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

ПР-23. Визначати досягнення та ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

Структура навчальної дисципліни Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи функціонування і розвитку фінансів							
Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	8	2		2		4	
Тема 2. Генезис і еволюція фінансів	8	2		2		4	

Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки	4	2					2
Модульний контроль	2			2			
Разом	22	6		4			10
Змістовий модуль 2. Фінансова система та фінансове право							
Тема 4. Фінансова система України	8	2		2			4
Тема 5. Фінансова політика і фінансовий механізм	8	2		2			4
Тема 6. Фінансове право	8	2		2			4
Модульний контроль	2			2			
Разом	26	6		6			12
Змістовий модуль 3. Податкова система, доходи та видатки бюджету. Бюджетний процес							
Тема 7. Податки та їх функції	8	2		2			4
Тема 8. Податкова система	8	2		2			4
Тема 9. Бюджет. Економічна сутність бюджету	8	2		2			4
Тема 10. Бюджетна система та бюджетний процес	8	2		2			4
Модульний контроль	2			2			
Разом	34	8		8			16
Змістовий модуль 4. Бюджетний дефіцит та державний борг							
Тема 11. Бюджетний дефіцит	8	2		2			4
Тема 12. Особливості фінансування дефіциту бюджету	8	2		2			4
Тема 13. Державний кредит	8	2		2			4
Тема 14. Державний борг	8	2		2			4
Модульний контроль	2			2			
Разом	34	8		8			16
Змістовий модуль 5. Характеристика окремих сфер і ланок фінансових відносин							
Тема 15. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання	8	2		2			4
Тема 16. Соціальні позабюджетні фонди	8	2		2			4
Тема 17. Фінанси суб'єктів господарювання	8	2		2			4
Тема 18. Фінанси домогосподарств	8	2		2			4
Модульний контроль	2			2			
Разом	34	8		8			16
Змістовий модуль 6. Організаційні засади страхування та складові елементи фінансового ринку							
Тема 19. Страхування. Страховий ринок	8	2		2			4
Тема 20. Фінансовий ринок	8	2		2			4
Тема 21. Фінансовий менеджмент	8	2		2			4
Модульний контроль	2			2			
Разом	26	6		6			12
Змістовий модуль 7. Міжнародні фінанси та фінансова безпека держави							
Тема 22. Міжнародні фінанси	8	2		2			4
Тема 23. Фінансова безпека держави	8	2		2			4
Тема 24. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою	8	2		2			4
Тема 25. Фінанси Європейського Союзу	8	2		2			4
Модульний контроль	2			2			
Разом	34	8		8			16
Семестровий контроль	30						

	Усього	240	50		48			98
--	--------	-----	----	--	----	--	--	----

Примітка: слід зазначати також теми, винесені на самостійне вивчення.

Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи функціонування і розвитку фінансів

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Фінанси. Фінансові відносини. Соціально-економічна сутність фінансів. ВВП. Фінансова наука. Предмет фінансової науки. Фінанси в системі ринкових відносин. Фінансові явища. Фінансові процеси. Об'єкти фінансів. Суб'єкти фінансів. Функції фінансів. Розподільна функція фінансів. Контрольна функція фінансів. Фінансові категорії.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів

Генезис категорії фінансів. Зародкові форми фінансів. Економічні відносини. Об'єкти і суб'єкти розподілу. Натуральні податки. Збори. Данина. Повинності на користь князя, імператора, короля. Еволюція фінансів. Історичний характер фінансів. Еволюція податку. «Плуг». «Рало». «Дим». Домени. Регалії. Фіск. Скарб. Доменіальний устрій. Бюджет. Державні доходи. Державні видатки. Методи формування доходів державної казни. Спеціальні фонди. Державний кредит.

Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки

Фінансова наука. Історичні передумови виникнення фінансової науки та її роль у суспільстві. Сутність та структура фінансової науки. Зміст системи фінансових наукових знань та інструментарій фінансової науки. Фінансове дослідження. Функції фінансової науки. Фінансова теорія. Фінансова думка. Фінансова доктрина. Фінансова концепція. Наукові закони. Наукові проблеми. Наукова парадигма. Фінансова категорія. Методологія фінансової науки. Класичний напрям фінансової науки. Неокласичний напрям фінансової науки. Теорія суспільного добробуту. Теорія фіскального обміну. Парадигма фінансової науки. Розвиток фінансової науки в Росії. Розвиток фінансової науки в Україні.

Змістовний модуль 2. Фінансова система та фінансове право

Тема 4. Фінансова система України

Фінансова система України. Поняття, структура та загальна характеристика сфер і ланок фінансової системи України. Централізовані фінанси, децентралізовані фінанси, фінансова інфраструктура. Організаційні основи функціонування фінансової системи України. Основні складові фінансового ринку. Стратегічне та оперативне управління державними фінансами. Характеристика роботи Рахункової палати України. Об'єкти контролю Рахункової палати.

Основні завдання та повноваження Державної фіскальної служби України. Державна казначейська служба України (Казначейство України). Державна фінансова інспекція України. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Державна служба статистики України. Завдання та функції державних органів оперативного управління фінансів. Суть і значення фінансового контролю.

Тема 5. Фінансова політика і фінансовий механізм

Фінансова політика, її зміст і завдання. Фінансова стратегія. Фінансова тактика. Фінансовий механізм і його складові елементи. Фінансові методи. Фінансові важелі, стимули та санкції. Фінансове забезпечення, Фінансове регулювання. Нормативно-правове, організаційне та інформаційне та інформаційне забезпечення. Фінансове планування. Управління фінансами. Роль фінансового механізму у реалізації фінансової політики.

Тема 6. Фінансове право

Фінансове право. Діяльність фінансової системи держави як предмет фінансового права. Норми фінансового права. Правове регулювання фінансової діяльності держави. Об'єкт правового регулювання. Суб'єкти фінансового права. Предмет фінансового права. Метод фінансово-правового регулювання. Метод владних приписів. Метод субординації. Метод погодження. Метод рекомендації. Загальна частина фінансового права. Особлива частина фінансового права. Джерела фінансового права. Фінансове законодавство.

Змістовний модуль 3. Податкова система, доходи та видатки бюджету. Бюджетний процес

Тема 7. Податки та їх функції

Економічна сутність і функції податків. Елементи податку, їх характеристика. Державна податкова справа. Характеристика податкової системи України. Функції податків: фіскальна, розподільна та регулююча. Платники податків. Податкові агенти. Об'єкт оподаткування. База оподаткування. Податкове зобов'язання. Пеня. Ставка податку. Порядок обчислення податку. Податковий період. Податкова пільга.

Тема 8. Податкова система

Податкова система і податкова політика держави. Класифікація податків. Характеристика основних податків податкової системи України. Характерні особливості прямих і непрямих податків. Відмінності прямих і непрямих податків. Характеристика загальнодержавних та місцевих податків та зборів. ПДВ та акциз як непрямі загальнодержавні податки. Види перевірок платників податків з боку контролюючих органів. Камеральні, документальні (планові або позапланові; виїзні або невиїзні) та фактичні перевірки.

Тема 9. Бюджет. Економічна сутність бюджету

Економічна сутність та призначення бюджету. Склад доходів бюджету. Джерела формування спеціального фонду Державного бюджету України в частині доходів. Склад видатків бюджету. Класифікація видатків бюджету. Зведений бюджет. Структура джерел формування доходів місцевих бюджетів. Видатки місцевих бюджетів: видатки на здійснення делегованих державних повноважень та видатки на здійснення власних повноважень. Міжбюджетні трансферти. Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності обласних бюджетів. Дефіцит та профіцит бюджету.

Тема 10. Бюджетна система та бюджетний процес

Бюджетна система та принципи її побудови. Характеристика бюджетної системи України. Принципи, на яких ґрунтується бюджетна система України. Державний бюджет, Місцеві бюджети, Обласні бюджети, Бюджети місцевого самоврядування Бюджети міст (і у т.ч. районів у містах). Бюджети сіл і їх об'єднань, Бюджети селищ, Районні бюджети. Бюджетна класифікація. Склад видатків та кредитування Державного Бюджету України. Міжбюджетні трансферти.

Бюджетний процес. Поняття бюджетного процесу і його складові етапи. Організаційні засади бюджетного планування. Порядок складання, розгляду і затвердження проектів державного і місцевих бюджетів. Виконання бюджетів за доходами і видатками. Секвестр бюджету. Захищені статті видатків бюджету. Казначейська система виконання державного і місцевих бюджетів. Бюджетні права державних органів законодавчої і виконавчої влади.

Змістовний модуль 4. Бюджетний дефіцит та державний борг

Тема 11. Бюджетний дефіцит

Бюджетний фонд. Сутність профіциту і дефіциту бюджету та причини їх виникнення. Квaziфіскальний дефіцит. Активний бюджетний дефіцит. Пасивний бюджетний дефіцит. Баланс бюджету. Дефіцитне фінансування. Державний борг. Дефолт. Соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту.

Тема 12. Особливості фінансування дефіциту бюджету

Джерела фінансування дефіциту бюджету та їх класифікація. Монетизація бюджетного дефіциту. Сеньйораж. Методи обмеження та шляхи скорочення дефіциту бюджету. «Золоте правило» державних фінансів. Правила запозичень. Боргові та резервні правила. Секвестр бюджету.

Тема 13. Державний кредит

Державний кредит та державні запозичення, їх класифікація. Економічна сутність державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту. Відмінність державного кредиту від банківського. Механізм застосування державних запозичень. Види державного кредиту. Внутрішній і зовнішній державний кредит. Форми внутрішнього державного кредиту. Державні позики, їх види. Класифікація державних внутрішніх позик. Залучення коштів загальнодержавного позикового фонду. Казначейські позики. Гарантовані позики. Форми зовнішнього державного кредиту. Державні зовнішні позики.

Тема 14. Державний борг

Державний борг: сутність та оцінка. Вплив державного боргу на фінансовий стан держави. Державний борг та методи управління ним. Пролонгація боргу. Конверсія боргу. Консолідація боргу. Реструктуризація зовнішнього боргу. Принципи управління державним боргом. Обслуговування державного боргу.

Змістовний модуль 5. Характеристика окремих сфер і ланок фінансових відносин

Тема 15. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання

Основи теорії місцевих фінансів. Місцеві фінанси. Функції місцевих фінансів. Фінансова незалежність місцевого самоврядування. Місцеві бюджети. Власні і закріплені доходи місцевих бюджетів. Місцеві податки і збори. Цільові фонди місцевого самоврядування. Комунальний кредит. Місцеві позики. Бюджетний федералізм. Бюджетна децентралізація. Фінансове вирівнювання.

Тема 16. Соціальні позабюджетні фонди

Фінансові ресурси бюджетної системи і державних цільових страхових фондів. Соціально-економічні гарантії держави населенню: рівень споживання, освіта, охорона здоров'я, пенсії, допомога, стипендії, податкові пільги. Основні принципи соціального захисту населення. Механізм державного соціального захисту населення. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Фонди соціального страхування. Рівні системи пенсійного забезпечення в Україні: солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, система недержавного пенсійного забезпечення. Ставка єдиного соціального внеску. Недержавні фінансові фонди.

Тема 17. Фінанси суб'єктів господарювання

Сутність фінансів господарських суб'єктів і принципи їх організації. Грошові надходження від діяльності підприємств, їх склад і економічна характеристика. Валовий і чистий дохід. Загальний і чистий прибуток. Класифікація доходів і видатків. Фінансові ресурси. Власні і залучені грошові кошти. Особливості фінансів підприємств різних організаційно-правових форм. Джерела формування і напрямки використання фінансових ресурсів комерційних підприємств державної і недержавної форм власності. Взаємовідносини підприємницьких структур із бюджетом і цільовими державними фондами. Вплив галузевих факторів на організацію фінансів підприємств.

Тема 18. Фінанси домогосподарств

Домогосподарство як інституційна економічна одиниця та суб'єкт фінансових відносин. Поняття «домогосподарство» і «сім'я». Функції домогосподарств. Завдання домогосподарств в умовах економіки ринкового типу. Теоретичні основи фінансів домогосподарств. Сутність фінансів домогосподарств. Система зовнішніх грошових потоків домогосподарств. Бюджет домогосподарства, його структура. Доходи і витрати домогосподарств. Вплив державного регулювання на бюджет домогосподарств. Заощадження домогосподарств, їх класифікація, мотиви та чинники. Заощадження населення як інвестиційний ресурс країни. Фактори, що впливають на доходи громадян.

Змістовний модуль 6. Організаційні засади страхування та складові елементи фінансового ринку

Тема 19. Страхування. Страховий ринок

Сутність, класифікація та принципи страхування. Галузі страхування. Ризик. Страхувальний фонд. Страхувальний фонд. Централізований страхувальний фонд. Фонд самострахування. Страховик. Страхувальник. Застрахований. Страхувальний ринок. Страхові посередники. Страхові агенти. Страхові брокери. Страхові продукти (послуги). Вторинний ринок (перестрахування і співстрахування). Доходи та витрати страховика. Державний орган у справах нагляду за страховою діяльністю.

Тема 20. Фінансовий ринок

Сутність та функції фінансового ринку. Суб'єкти фінансового ринку, їх класифікація та функції. Інститути інфраструктури та професійні учасники як суб'єкти фінансового ринку. Класифікація та характеристика основних інструментів фінансового ринку. Структура фінансового ринку. Ринок грошей. Ринок капіталів. Кредитний ринок. Ринок цінних паперів. Валютний ринок. Ринок золота. Ринок фінансових послуг. Організований (біржовий) ринок. Неорганізований (позабіржовий) ринок. Первинний ринок. Суб'єкти фінансового ринку. Фінансові посередники.

Тема 21. Фінансовий менеджмент

Сутність та основи організації фінансового менеджменту. Фінансові рішення, їх розробка, прийняття та реалізація. Суб'єкти фінансового менеджменту. Фінансова стратегія. Фінансова політика. Фінансова тактика. Мета й основні завдання фінансового менеджменту. Принципи і функції фінансового менеджменту. Механізми фінансового менеджменту, його сутність та складові. Системи забезпечення фінансового менеджменту. Методи, важелі та інструменти фінансового менеджменту. Державне управління фінансами в Україні. Організація фінансового контролю в державі.

Змістовний Модуль 7. Міжнародні фінанси та фінансова безпека держави

Тема 22. Міжнародні фінанси

Міжнародні фінанси. Сутність, функції та політика міжнародних фінансів. Світовий фінансовий ринок. Міжнародний фінансовий ринок та його структура. Міжнародний валютний ринок. Міжнародний ринок банківських кредитів. Міжнародний ринок боргових цінних паперів. Міжнародний ринок титулів власності. Міжнародний ринок похідних фінансових деривативів. Міжнародний неринковий перерозподіл фінансових ресурсів. Фінанси міжнародних організацій. Бюджет ООН. Міжнародні фінансові інституції. Міжнародний валютний фонд. Група Світового банку. Міжнародний банк реконструкції та розвитку. Міжнародна фінансова корпорація. Міжнародна фінансова асоціація. Банк міжнародних розрахунків.

Тема 23. Фінансова безпека держави

Національна безпека. Економічна безпека. Забезпечення економічної безпеки. Критерії стану економічної безпеки. Фінансова безпека держави у системі економічної безпеки. Загроза безпеці. Індикатори фінансової безпеки. Порогове значення індикатора безпеки. Механізм забезпечення фінансової безпеки. Моніторинг соціально-економічних процесів. Фінансова безпека людини і

домогосподарства. Фінансова безпека підприємств. Бюджетно безпека. Податкова безпека. Боргова безпека. Безпека банківської системи. Грошово-кредитна безпека. Інвестиційна безпека. Безпека страхового ринку. Безпека фондового ринку. Регіональна фінансова безпека. Міжнародна фінансова безпека. Вплив державних боргів на фінансову безпеку.

Тема 24. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою

Основні аспекти фінансової системи Сполучених Штатів Америки. Особливості функціонування фінансової системи Японії. Основні положення побудови фінансової системи Великобританії, Німеччини та Франції. Основи функціонування фінансової системи скандинавських країн.

Тема 25. Фінанси Європейського Союзу

Структура бюджету та принципи організації оподаткування Європейського Союзу. Валютна інтеграція Європейського Союзу і перспективи розвитку фінансової системи ЄС. Механізм валютної інтеграції. Валютний союз. Європейська система центральних банків. Спільний ринок. Внутрішній ринок. Конвергенція. Критерії конвергенції. Податкова уніфікація. Податкова гармонізація. Рада ЄС. Європейська Комісія. Економічний і соціальний комітет ЄС. Комітет регіонів ЄС. Європейський інвестиційний банк.

Контроль навчальних досягнень

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№з/п	Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5		Модуль 6		Модуль 7	
			Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість
1	Відвідування лекцій	1	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	3	3	4	4
2	Відвідування практичних занять	1	2	2	3	3	4	4	4	4	4	4	3	3	4	4
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15	4	20	4	20	4	20	3	15	4	20
4	Робота на практичних (семинарських) заняттях	10	2	20	3	30	4	40	4	40	4	40	3	30	4	40
5	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом				65		76		93		93		93		76		93
Максимальна кількість балів:			589													
Розрахунок коефіцієнта:			$589 / 60 = 9,82$													
Екзамен:			40													
Загалом:			100													

Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи функціонування і розвитку фінансів			
1	Соціально-економічна сутність та функції фінансів	4	5
2	Історичний характер фінансів	4	5
3	Розвиток фінансової науки в Україні	2	5

Змістовий модуль 2. Фінансова система та фінансове право			
4	Фінансова система України: поняття, структура та загальна характеристика її сфер і ланок	4	5
5	Фінансова політика і фінансовий механізм	4	5
6	Правове регулювання фінансової діяльності в Україні	4	5
Змістовий модуль 3. Податкова система, доходи та видатки бюджету. Бюджетний процес			
7	Економічна сутність і функції податків	4	5
8	Характеристика основних податків податкової системи України	4	5
9	Економічна сутність та призначення бюджету. Склад доходів та видатків державного бюджету	4	5
10	Бюджетний процес в Україні	4	5
Змістовий модуль 4. Бюджетний дефіцит та державний борг			
11	Соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту	4	5
12	Джерела фінансування дефіциту бюджету	4	5
13	Державний кредит та державні запозичення	4	5
14	Державний борг України та методи управління ним	4	5
Змістовий модуль 5. Характеристика окремих сфер і ланок фінансових відносин			
15	Доходи і видатки місцевих бюджетів України	4	5
16	Недержавні фінансові фонди України: проблеми розвитку	4	5
17	Фінансові ресурси підприємств	4	5
18	Фінанси домогосподарств України	4	5
Змістовий модуль 6. Організаційні засади страхування та складові елементи фінансового ринку			
19	Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України	4	5
20	Фінансовий ринок України: сучасний стан та напрями розвитку	4	5
21	Державне управління фінансами в Україні	4	5
Змістовий модуль 7. Міжнародні фінанси та фінансова безпека держави			
22	Міжнародний фінансовий ринок та його структура	4	5
23	Фінансова безпека держави	4	5
24	Основні аспекти фінансової системи Сполучених Штатів Америки	4	5
25	Структура бюджету та принципи організації оподаткування Європейського Союзу	4	5
Разом		98	125

Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль за результатами виконання контрольних (модульних) робіт передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь і навичок, які студент набув після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля з дисципліни. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в аудиторії.

Модульний контроль проводиться у формі контрольної роботи за кожним модулем. Контрольні (модульні) роботи включають тестування, відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань та ситуацій.

Сума балів, накопичених студентом за виконання модульних контрольних робіт свідчить про ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни на конкретному етапі її вивчення.

Критерії оцінювання модульного контролю з дисципліни наступні:

20-25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

15-20 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

10-15 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Форми проведення та критерії оцінювання модульного контролю

Модулі	Теми дисципліни	Форма контролю	Максимальна сума балів
I	Теми 1, 2, 3, згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
II	Теми 4, 5, 6 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
III	Теми 7, 8 9, 10 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
IV	Теми 11, 12, 13, 14 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
V	Теми 15, 16, 17, 18 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
VI	Теми 19, 20, 21, згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
VII	Теми 22, 23, 24, 25 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів

Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання студента за семестр, що здійснюється в університеті у формі екзамену.

Екзамен – це вид підсумкового контролю при якому засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу, оцінюється від 0 до 40 балів.

Екзамен проводиться у електронній формі в системі МУДЛ.

Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

1. Соціально-економічна сутність фінансів. Фінанси в системі ринкових відносин.
2. Функції фінансів.
3. Фінансові категорії.
4. Генезис категорії фінансів.

5. Еволюція фінансів.
6. Історичні аспекти розвитку світової фінансової науки.
7. Розвиток фінансової науки в Росії.
8. Розвиток фінансової науки в Україні.
9. Фінансова система України: поняття, структура та загальна характеристика її сфер і ланок.
10. Організаційні основи функціонування фінансової системи України.
11. Суть і значення фінансового контролю.
12. Фінансова політика, її зміст і завдання.
13. Фінансовий механізм і його складові елементи.
14. Діяльність фінансової системи держави як предмет фінансового права.
15. Правове регулювання фінансової діяльності держави.
16. Економічна сутність і функції податків.
17. Елементи податку, їх характеристика.
18. Податкова система і податкова політика держави.
19. Класифікація податків.
20. Характеристика основних податків податкової системи України.
21. Економічна сутність та призначення бюджету.
22. Склад доходів бюджету.
23. Склад видатків бюджету.
24. Бюджетна система та принципи її побудови.
25. Бюджетний процес.
26. Сутність профіциту і дефіциту бюджету та причини їх виникнення.
27. Соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту
28. Джерела фінансування дефіциту бюджету та їх класифікація.
29. Методи обмеження та шляхи скорочення дефіциту бюджету.
30. Державний кредит та державні запозичення, їх класифікація.
31. Механізм застосування державних запозичень.
32. Державний борг: сутність та оцінка.
33. Державний борг та методи управління ним.
34. Місцеві фінанси, їх суть і значення в економічному розвитку.
35. Місцеві бюджети, їх доходи і видатки.
36. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання.
37. Загальнодержавні фонди цільового призначення, їх класифікація і характеристика.
38. Характеристика загальнодержавних позабюджетних фондів, що створені в Україні.
39. Недержавні фінансові фонди.
40. Фінанси підприємств як основа фінансової системи. Сутність та функції фінансів підприємств.
41. Основи організації фінансів підприємств.
42. Фінансові ресурси підприємств.
43. Прибуток підприємства: його роль, формування, розподіл та використання в умовах сучасної системи оподаткування.

44. Сутність та склад фінансів домогосподарств.
45. Класифікація доходів та видатків домогосподарств.
46. Сутність, класифікація та принципи страхування.
47. Галузі страхування.
48. Страховий ринок.
49. Вторинний ринок (перестраховування і співстраховування).
50. Доходи та витрати страховика.
51. Сутність та функції фінансового ринку.
52. Суб'єкти фінансового ринку, їх класифікація та функції
53. Інститути інфраструктури та професійні учасники як суб'єкти фінансового ринку
54. Класифікація та характеристика основних інструментів фінансового ринку
55. Структура фінансового ринку
56. Кредитний ринок та ринок цінних паперів як основні складові фінансового ринку.
57. Сутність та основи організації фінансового менеджменту.
58. Державне управління фінансами в Україні.
59. Організація фінансового контролю в державі.
60. Сутність, функції та політика міжнародних фінансів.
61. Міжнародний фінансовий ринок та його структура.
62. Фінанси міжнародних організацій та інституцій.
63. Фінансова безпека держави у системі економічної безпеки.
64. Бюджетно-податкова безпека як складова фінансової безпеки держави.
65. Вплив державних боргів на фінансову безпеку.
66. Основні аспекти фінансової системи Сполучених Штатів Америки.
67. Особливості функціонування фінансової системи Японії.
68. Основні положення побудови фінансової системи Великобританії, Німеччини та Франції.
69. Основи функціонування фінансової системи скандинавських країн.
70. Структура бюджету та принципи організації оподаткування Європейського Союзу.
71. Валютна інтеграція Європейського Союзу і перспективи розвитку фінансової системи ЄС.

Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
A	100-90
B	82-89
C	75-81
D	69-74
E	60-68
FX	36-59
F	0-35

Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 240 год., лекції – 50 год., практичні заняття – 48 год., модульний контроль – 14 год., самостійна робота – 98 год., семестровий контроль – 30 год.

Модулі	Змістовний модуль 1	Змістовний модуль 2	Змістовний модуль 3	Змістовний модуль 4	Змістовний модуль 5	Змістовний модуль 6	Змістовний модуль 7
Назва модулів	Теоретичні основи функціонування і розвитку фінансів	Фінансова система та фінансове право	Податкова система, доходи та видатки бюджету, Бюджетний процес	Бюджетний дефіцит та державний борг	Характеристика окремих сфер і ланок фінансових відносин	Організаційні засади страхування та складові елементи фінансового ринку	Міжнародні фінанси та фінансова безпека держави
Теми лекцій	Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів Генезис і еволюція фінансів Становлення та розвиток фінансової науки	Фінансова система України Фінансова політика і фінансовий механізм Фінансове право	Податки та їх функції Податкова система Бюджет. Економічна сутність бюджету Бюджетна система та бюджетний процес	Бюджетний дефіцит Особливості фінансування дефіциту бюджету Державний кредит Державний борг	Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання Соціальні позабюджетні фонди Фінанси суб'єктів господарювання Фінанси домогосподарств	Страхування. Страховий ринок Фінансовий ринок Фінансовий менеджмент Міжнародні фінанси	Фінансова безпека держави Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою Фінанси Європейського Союзу
Теми практичних занять	Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів Генезис і еволюція фінансів Становлення та розвиток фінансової науки	Фінансова система України Фінансова політика і фінансовий механізм Фінансове право	Податки та їх функції Податкова система Бюджет. Економічна сутність бюджету Бюджетна система та бюджетний процес	Бюджетний дефіцит Особливості фінансування дефіциту бюджету Державний кредит Державний борг	Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання Соціальні позабюджетні фонди Фінанси суб'єктів господарювання Фінанси домогосподарств	Страхування. Страховий ринок Фінансовий ринок Фінансовий менеджмент Міжнародні фінанси	Фінансова безпека держави Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою Фінанси Європейського Союзу
Самостійна робота	15 балів	15 балів	20 балів	20 балів	20 балів	15 балів	20 балів
Поточний контроль	МК – 25 балів	МК – 25 балів	МК – 25 балів	МК – 25 балів	МК – 25 балів	МК – 25 балів	МК – 25 балів
Загалом	600, коефіцієнт переведення у 100-бальну шкалу $589 / 60 = 9,82$						
Екзамен	40						

Методичне забезпечення

Викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивний комплекс SMART Board, авторські засоби мультимедіа).

На заняттях і під час самостійній роботі студентів використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме: електронний навчальний курс, презентації, навчальні посібники, робоча навчальна програма, збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів, засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

Рекомендована література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
2. Господарський кодекс. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
3. Цивільний кодекс України. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
4. Податковий кодекс України/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
5. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 р., № 4618- VI. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності: Закон України від 4.11.2011 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо державної податкової служби і у зв'язку з проведенням адміністративної реформи в Україні: Закон України від 05.07.2012 р. №5083-VI. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
8. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування: Закон України №2464-VI від 08.07.10. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
9. Про Державний бюджет України на відповідний рік: Закон України / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
10. Про порядок формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування: Постанова правління Пенсійного фонду України №22-2 від 08.10.2010/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
11. Про затвердження Інструкції про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування: Постанова правління Пенсійного фонду України від 27.09.2010 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
12. Банківська енциклопедія / С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. Київ: Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. 504 с.
13. Банкноти та монети. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65148&cat_id=36709.

14. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств [текст] навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
15. Венгер В.В. Фінанси: навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2009. 432 с.
16. Енциклопедія для банкіра: у 2-х т. / авт. кол.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко, д-ра екон. наук, проф. Р. А. Слав'юка. Київ: УБС НБУ, 2013. Том 2 (практична термінологія). 547 с.
17. Краус Н.М. Фінанси: робочий зошит / О.В. Чернявська, Н.М. Краус // Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 76 с.
18. Краус Н.М. Фінанси: дистанційний курс [Текст] / Н.М. Краус, Т. Третяк // Полтава: РВВ ПУЕТ, 2013. – Електронний ресурс.
19. Краус Н. М. Українсько-російсько-англійський термінологічний словник з економічної теорії : слов. для студ. ВНЗ / Н. М. Краус, К. М. Краус ; ВНЗ Укоопспілки “Полтав. ун-т економіки і торгівлі”. – Київ : Центр учбової л-ри, 2015. – 326 с. (Гриф МОН України Лист № 1/11-15955 від 22.10.13 р.).
20. Kraus N. Dictionary of Economic terms / K. Kraus, N. Kraus. – Poltava : Skytek, 2013. – 84 p.
21. Кузнецова С. А., Болгар Т. М., Пестовська З. М. Банківська система: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 416 с.
22. Рікардз Дж. Валютні війни. Витоки наступної світової кризи; пер. з англ. Д. Тавровецький. Київ: Наш формат, 2018. 327 с.
23. Романенко О. Р. Фінанси: підручник для ВНЗ. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 310 с.
24. Фергюсон Н. Еволюція грошей. Фінансова історія світу; пер. з англ. К. Діса. Київ: Наш формат, 2017. 380 с.
25. Фінанси малого бізнесу: навч. посіб. / А.А. Фастовець, І.В. Фисун. К.: Кондор-Видавництво, 2013. 302 с.
26. Фінанси: підруч. / І.О. Лютий, С.Я. Боринець, З.С. Варналій, та ін.; за ред. д.е.н., проф. І.О. Лютого. – К.: Видавництво Ліра-К, 2017. – 720 с.
27. Фінанси: практикум / за ред. І. О. Школьник та ін. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 218 с.
28. Ярошевич Н.Б. Фінанси: навч. посіб. / Н.Б.Ярошевич, І.Ю. Кондрат, М.В. Ливдар. – Львів: Видавництво «Простір-М», 2018. – 298 с.
29. Фінанси: експрес курс: навч. посібник / І. С. Волохова, Н. А. Шикіна, О. Г. Волкова та ін.; за заг. ред. І. С. Волохової. Харків: ПромАрт, 2018. 262 с.
30. Фінансово-економічна грамотність: підручник: у 2-х ч. / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. В. Димченко. Київ: Кондор, 2017. Ч. 1: Основи національної економіки, економіки регіонів та фінансової системи України. 1024 с.
31. Фінансово-економічна грамотність: підручник: у 2-х ч. / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. В. Димченко. Київ : Кондор, 2018. Ч. 2: Банківська система України, загальні поняття про облік, аудит та економічний аналіз в умовах ринкової економіки. 400 с.
32. Фондовий ринок: підручник: у 2 кн. / В. Д. Базилевич, В. М. Шелудько, В. В. Вірченко та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : Знання, 2015. Книга 1. 621 с.
33. Фондовий ринок: підручник: у 2 кн. / В. Д. Базилевич, В. М. Шелудько, В. В. Вірченко та ін.; за ред. В. Д. Базилевича. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: Знання, 2016. Книга 2. 686 с.
34. Фондовий ринок: практикум: навч. посібник / В. Д. Базилевич, В. М. Шелудько, В. В. Вірченко та ін.; за ред. В. Д. Базилевича. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: Знання, 2017. 718 с.
35. Кремень О.І. Фінанси: навч. посіб. / О.І. Кремень, В.М. Кремень. – К.: Центр

учбової літератури, 2017. – 412 с.

36. Непран А.В. Страхування: практикум / А.В. Непран, І.Є. Тимченко. – Харків: Вид. Іванченка І.С., 2019. – 130 с.

37. Плиса В. Й. Страхування : підручник, 2-ге вид, вип. й доп.. – К : Каравела, 2019. – 512 с.

38. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. – 402 с.

39. Фінансовий менеджмент: підручник / Г. О. Партин Н. Є. Селюченко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки 2018.-388 с.

40. Бюджетна система: підручник / І. В. Алексєєв, Н. Б. Ярошевич, І. Ю. Кондрат, М. В. Ливдар. — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019.-400 с.

41. Шкварчук Л.О. Вступ до фаху «Фінанси, банківська справа та страхування»: навчальний посібник. – Львів: Простір-М, 2019.-232 с.

42. Бюджетна система: навчальний посібник / Піхоцька О. М., Фурдичко Л. Є., Синютка Н. Г. – Львів: ТНЕУ, 2019. – 328 с.

43. Ярошевич Н.Б. Бюджетна система: Практикум: Навчальний посібник / Н.Б.Ярошевич, І.Ю.Кондрат, А.І.Якимів- Львів.: «Новий Світ-2000», 2019.-400 с.

44. Фінанси, гроші та кредит : навч. посібник / Н. О. Шпак, Н. Б. Ярошевич, О. Я. Побурко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 416 с.

45. Жаворонок А.В., Федішин М.П., Ковальчук Н.О., Полагнин Д.Д. Історія фінансової науки: навч. посібник. Чернігів: ЧНТУ, 2019. 210 с. URL: https://drive.google.com/open?id=10G0q_v1RYoVaP-F-25EDwEx7a1ZQcBT7

46. Сокровольська Н.Я., Корбутяк А.Г., Юрій Е.О., Гаватюк Л.С. Фінанси територіальних громад: навч. посіб. Чернівці: Рута, 2019. 200 с.

47. Краус Н.М. Фінансові інструменти економічного розвитку / Краус Н.М., Нікіфороф П.О., Краус К.М., Поченчук Г.М. // Навчально-методичний посібник, Київ : Аграр Медіа Груп, 2020. – 210.

48. Фінанси підприємств: підручник / О.Б.Курило, Л.П.Бондаренко, О.И Вівчар, О.М.Чубка. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. – 340 с.

49. Фінанси: Навчально-методичний посібник для проведення лекційних, практичних (семінарських) занять та самостійної роботи студентів з дисципліни «Фінанси» для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності: 071 «Облік і оподаткування»; 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Полтава: Полтавська державна аграрна академія, 2020. 254 с.

50. ЕНК Фінанси <https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=10995>